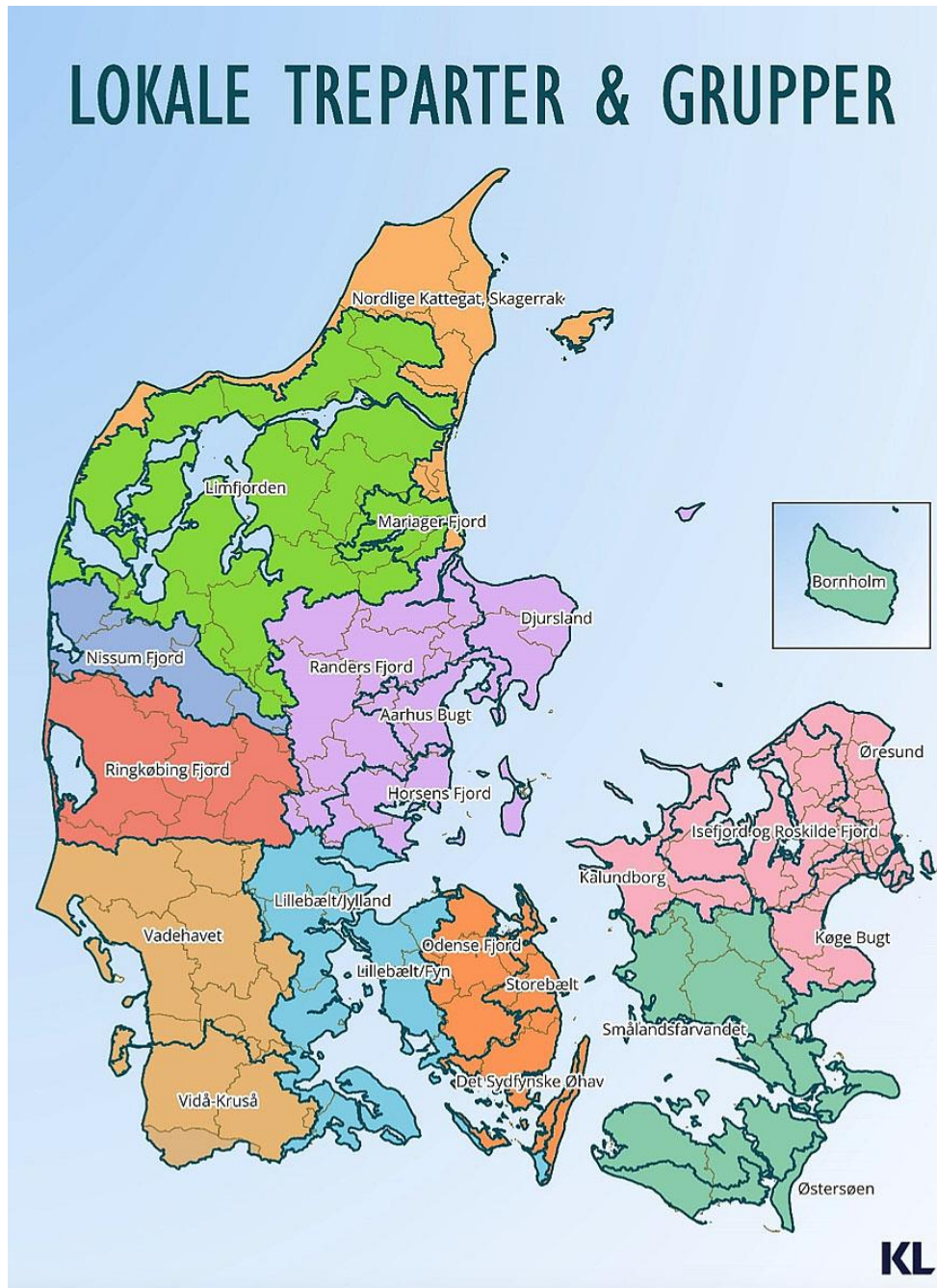

Trepartsarbejdet i praksis

Hvordan griber vi opgaven an, og hvordan får vi indflydelse?

Version 05. marts 2025

Indledning

Aftalen om [Et Grønt Danmark](#) vil blive implementeret gennem etableringen af **23 Lokale Treparts Vandoplandsstyregrupper** (som vi kender det fra arbejdet i Vandrådene VP1-VP2-VP3). De Lokale Treparter skal i løbet af 2025 lave en samlet omlægningsplan for gennemførelsen af *Et Grønt Danmark*.

Det betyder, at de i alt **140.000 hektar landbrugsjord/lavbundsjarde**, der skal udtages ifølge aftalen i trepartsforliget, skal udpeges lokalt.

Danmarks Sportsfiskerforbund (DSF) har **ingen direkte** påvirkning i de kommende forhandlinger om udpegningen af de 140.000 hektar jord, der skal udtages af landbrugsdrift for at opfylde den politiske aftale i Trepartsaftalen, som blev godkendt i Folketinget den 13.12.2024. DSF er dog blevet bedt om at indgå i en **"grøn baggrundsgruppe"**, som Danmarks Naturfredningsforening (DN) nedsætter i hver af de 23 Lokale Trepartsgrupper.

Denne **"håndbog"** er tænkt som et værktøj, hvor man hurtigt kan dykke ned i de mest basale spørgsmål og finde hjælp og overblik. Man kan desuden altid kontakte DSF og proces-konsulenten for uddybende svar på konkrete spørgsmål.

Faktuelt om Trepartsaftalen

Oprindeligt var det ikke meningen, at aftalen skulle omhandle vandmiljø og reduktion af næringsstoffer. Den skulle udelukkende beskæftige sig med reduktion af landbrugets CO₂-påvirkning af klimaet.

Danmarks Naturfredningsforening fik dog gennemtruffet, at aftalen – i lyset af de seneste års **katastrofale iltvindsproblemer** samt Danmarks store problemer med at indfri **EU's Vandrammedirektiv om God Økologisk Tilstand** i de 109 kystområder – også skulle omfatte reduktion af kvælstof, biodiversitetskrisen og manglen på vild natur i Danmark.

Trepartsaftalen omhandler derfor nu:

- **Klima** og CO₂
- **Vandmiljø** og reduktion af næringsstoffer (især kvælstof)
- **Biodiversitet** og mere natur

Aftalen har også fokus på, at der bør tages hensyn til **drikkevandsområder**, og at de udtagne områder – i et vist omfang – kan give befolkningen **rekreative** muligheder på sigt.

Første møderække og udpegning af arealer

I denne første møderække skal aftalepartnerne – **L&F, DN samt de involverede kommuner** – komme med anbefalinger til, hvilke områder der skal udtages/omlægges i henhold til aftalen om de **140.000 hektar lavbundsjord**.

Det er vigtigt at bemærke, at der **kun i et mindre omfang** skal diskuteres **skovrejsning** – fokus er på **udtagning af lavbundsjord**. Kvælstof og CO₂ reduktion.

Trepartsaftalens hovedelementer

Klima

- Udtagning af **70.000 ha kulstofrig lavbundsjord** med humusindhold over 6% (samme som under vandmiljø, altså i alt 140.000 hektar lavbundsjord).
- CO₂-afgift på udledninger fra landbruget (især den animalske produktion) fra 2030
- Skovrejsning/urørt skov (behandles under biodiversitet)
- Hvis der ikke opnås tilstrækkelig frivillig udtagning, indføres en **CO₂-afgift på dyrkning af lavbundsjord fra 2028**
- Styrkelse af klimateknologier, der kan reducere udledninger (især fra kvægbesætninger)

(På figuren herover ses, at der i området i alt skal udtages/omlægges 6.845 hektar lavbundsjord samt reduceres 2.240 tons kvælstof).

Vandmiljø

- **Arealomlægning er hovedmotoren** til at nå målene i EU's vandrammedirektiv
- Udtagning af **140.000 hektar landbrugsjord**, der skal reducere landbrugets kvælstofudledning med **13.780 ton kvælstof i 2027**
- Hvis ikke der opnås tilstrækkelig frivillig udtagning, træder en **miljøgaranti** i kraft fra 2027, hvor der sættes loft over, hvor meget kvælstof der må tilføres markerne.

Natur

- Skovrejsning på **250.000 hektar**, heraf:
 - 230.000 ha privat skov (80.000 ha urørt)
 - 20.000 ha urørt statskov (fortrinsvis til sikring af drikkevand)
- Udtagning af **70.000 hektar kulstofholdige lavbundsjord + 70.000 ha randarealer**

Det er vigtigt at forstå, at **de samme arealer skal bruges under alle tre indsatsområder**. Opgaven er netop at sikre, at de arealer, der udtages/omlægges, **har størst mulig effekt på alle områder**; Co2, kvælstof og natur.

(Skovrejsningen af de 250.000 hektarer, skal først være implementeret i 2045).

Hvem sidder i de 23 lokale Trepartsgrupper?

Det er kommunerne, som sørger for indkaldelse til de lokale trepartsforhandlinger. Se [sekretariatskommuner](#).

Trepartsaftalen lægger vægt på en hurtig og smidig proces, hvorfor hver af de 23 trepartsgrupper består af:

- **1-2 repræsentanter fra hver kommune**
- **1-2 repræsentanter fra lokale landbrugsorganisationer (L&F)**
- **1-2 repræsentanter fra lokale naturorganisationer (DN)**
- **1 rådgivende repræsentant fra Naturstyrelsen**

DN har desuden oprettet en **baggrundsgruppe**, hvor DSF (jer) deltager sammen med DOF, Danmarks Jægerforbund og Friluftsrådet.

Fokusområder for lystfiskere

De fleste af de arealer, der skal udtages, ligger i **ådale**, hvor vi har stort lokalkendskab. Det giver gode muligheder for:

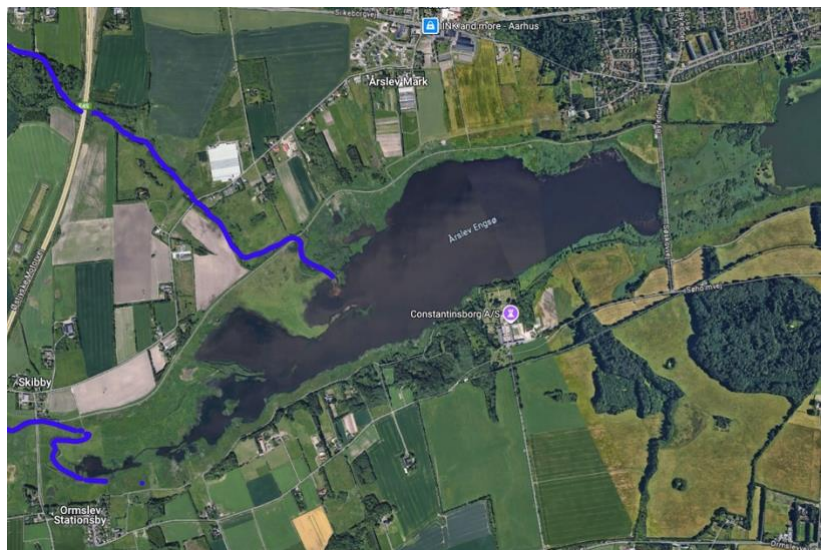
- Finde løsninger hvor der kan ske forbedringer for fiskebestandene.
- At få gennemført naturgenopretning og genslyngning
- At forbedre vandløbsnatur der fremmer ørreder, laks, brakvandsgedder mm.
- At reducere kvælstofudledning og forbedre det marine miljø
- At få stoppet landbrugsproduktion tæt på vandløb
- Mere natur og biodiversitet

Mulige risici

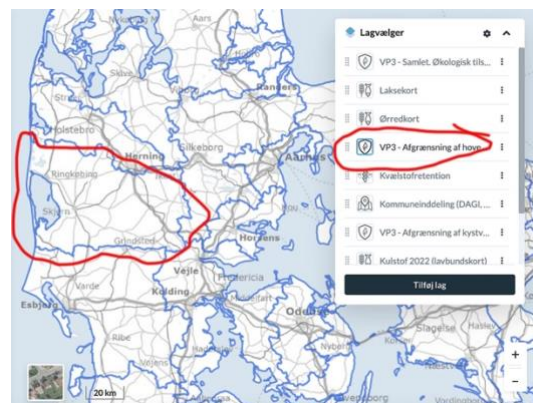
- Skabelsen af **nye lavvandede søer** kan hæmme smoltudtræk ([Årslev Engsø](#))
- **Stillestående vand om sommeren** kan føre til iltsvind og fiskedød ([Allinge Å](#))
- Manglende målopfyldelse i vandløb jf. Vandrammedirektivet.

Derfor skal vi være opmærksomme på, at de udpegede arealer **ikke må forringe forholdene for fisk**. Engsøer placeret midt i et stort vandløbssystem vil typisk forringe smolt-udtrækket med ca. 85%

Tilgang til arbejdet i baggrundsgrupperne

- Mød op med en **helhedsforståelse** – tænk på ådals natur, fjernelse af næringsstoffer, CO₂, men husk at tale fiskenes sag, hvor vi naturligvis har en særlig viden
- Undgå **ultimative krav** – fremlæg **faktuelle og konstruktive anbefalinger**
- Brug [MARS](#) -værktøjet til at analysere områder med høj kvælstofudledning. Vær forberedt.
- Brug de gode eksempler. Her fra [Omme Å](#).

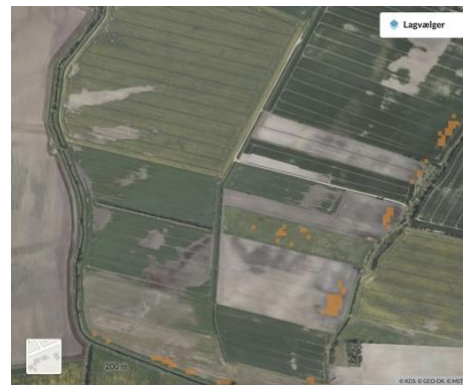

Lystfiskere skal spille en vigtig rolle i at sikre, at udtagningen sker klogt, så vi både forbedrer miljøtilstanden i vandløbene, får mere natur, flere fisk og sikrer, at det marine miljø igen får klart vand, uden skadelige alger og fedtemøg og ikke mindst flere fisk.

Arbejdet i praksis

Vi har endnu ikke adgang til oplysninger om, hvor mange hektar eller hvor mange tons kvælstof der skal reduceres i hver af de 23 grupper, det er noget, som jeres lokale DN-repræsentant kan være behjælpelig med.

Det vigtigste værktøj for jer er det digitale værktøj MARS. Dem af jer, der har siddet i vandrådene, kender [MiljøGIS](#), og [MARS](#) fungerer nogenlunde på samme måde.

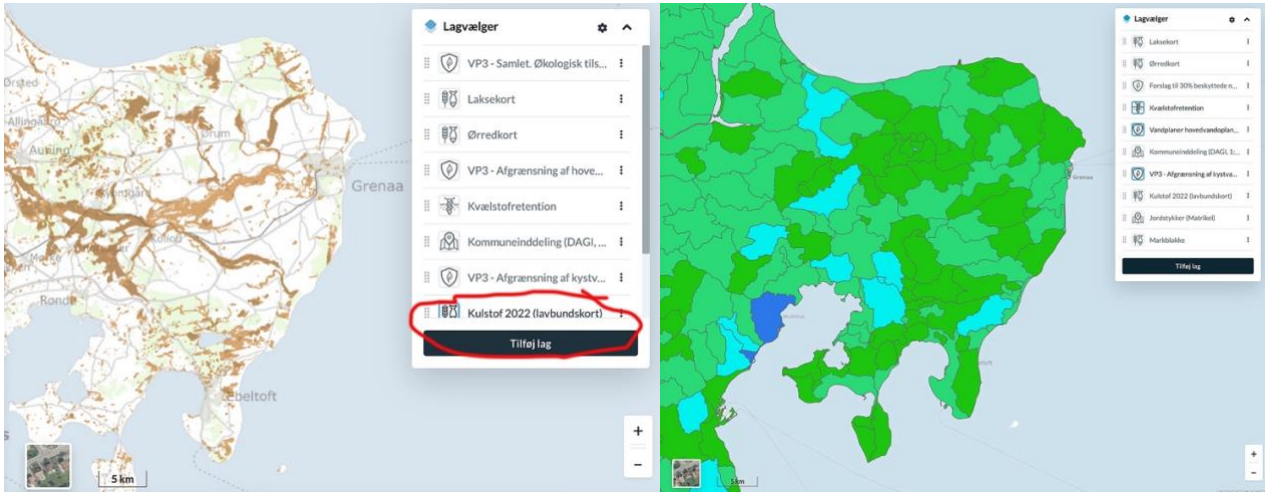
Da det kun er DN, L&F, kommunerne samt embedsværket, der har adgang til planlægningsværktøjet i MARS, må vi bruge det offentligt tilgængelige screeningsværktøj, som dog er meget brugbart.

I praksis har man et Danmarks-kort, som man kan zoome ind på – helt ned til markniveau – for at se, hvilke områder der udgør "lavbundslande". Man kan ligeledes tilføje forskellige lag.

Disse lag er utallige, og langt fra alle er relevante for os.

De vigtigste lag, som I får brug for i MARS, er:

- Lavbundsjarde/kulstof 2022
- Kvælstofretention (hvor fjernes der mest kvælstof?)
- Forslag til 30 % beskyttede naturområder (DCE)
- Ørredkortet (DTU)
- Laksekort (DTU)

Som det ses på disse to kort, er der ikke altid overensstemmelse mellem maksimal reduktion af kvælstof (blå) og lavbundsjarde (brun)

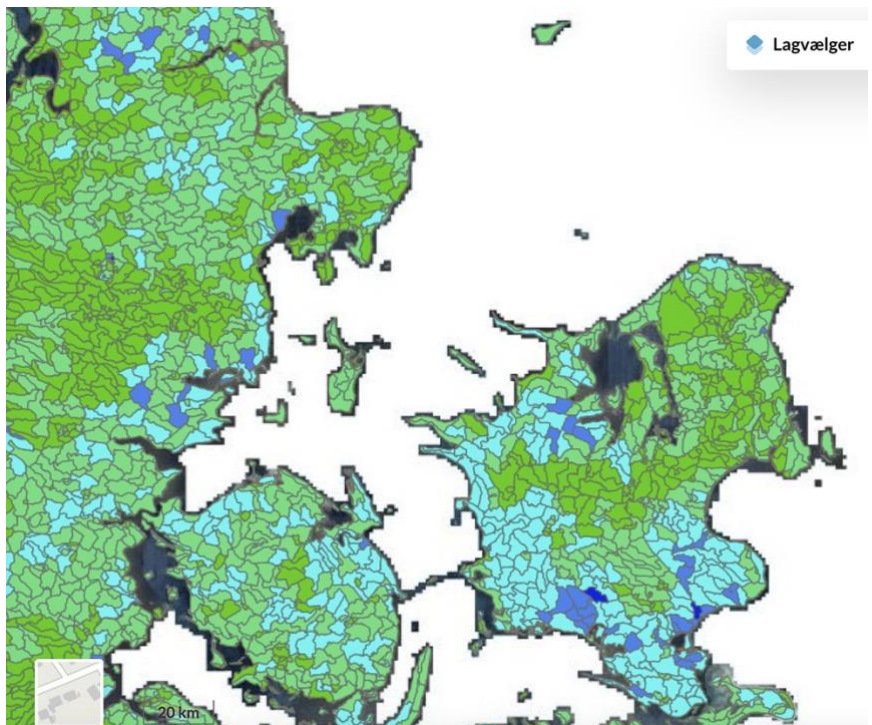
Noget af det kvælstof, der udvaskes fra rodzonen, når aldrig ud i havet og fjorde. Undervejs forsvinder det op i den blå luft ved denitrifikation i grundvand, søer og vandløbssystemer. Det kaldes kvælstofretention.

Retentionskortet viser, hvor meget af kvælstoffet der forsvinder undervejs. Det viser, hvor stort det naturlige potentiale for at fjerne kvælstof er.

Generelt ved man, at arealer tæt på kysterne samt stærkt skrånende marker ned til vandløb har en høj udledning af kvælstof. Samtidig kan det konstateres, at arealer, der ligger langt inde i landet, har en ganske stor denitrifikation.

(Den biologiske proces, hvor bakterier i iltfattige miljøer omdanner nitrat (NO_3^-) til kvælstofgas (N_2) eller lattergas (N_2O), som så frigives til atmosfæren.)

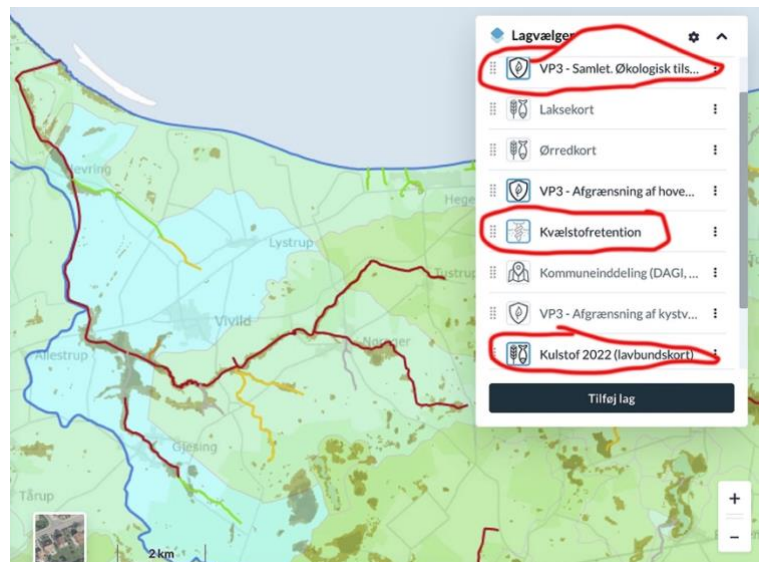
- Jo mere grønt kortet er (høj retention), desto mere kvælstof forsvinder op i luften, og desto mindre ender i havet.
- Jo mere blå kortet er (lav retention), desto mere af kvælstoffet ender i havmiljøet.
- Hvis der udvaskes 40 kg N fra en mark i et opland, hvor retentionen er 80 procent (mørkegrønt felt), vil kun 8 kg N nå frem til den fjord, som oplandet afvander til.
- Hvis retentionen er 20 procent (mørkeblåt felt), vil 32 af de 40 kg N nå frem til fjorden.

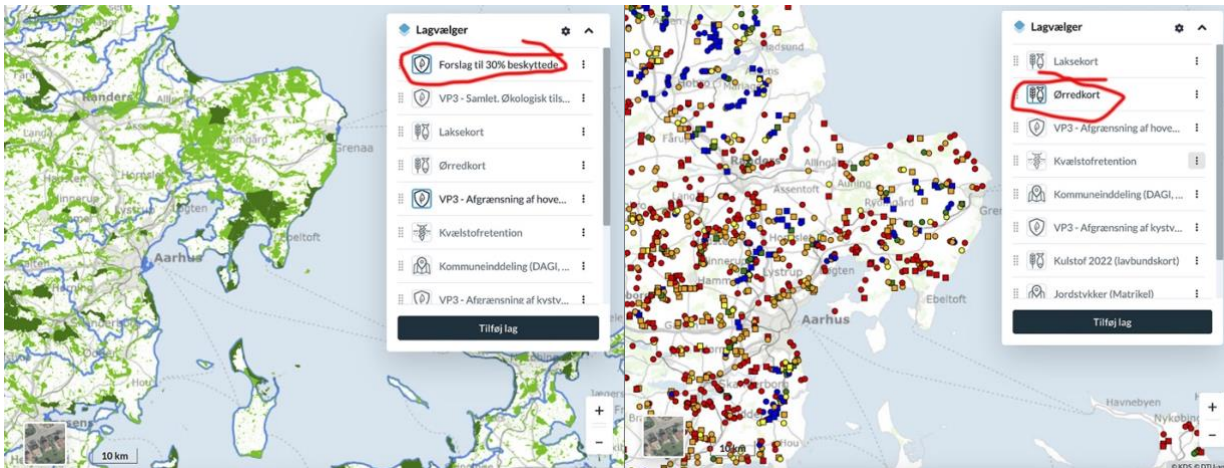
Generelt

Der bør fokuseres på områder, hvor så mange parametre som muligt overlapper. Altså områder, hvor man både kan udtage lavbundsjord, reducere kvælstof og samtidig sikre flere fisk og mere natur.

- Områder med høj udledning af kvælstof
- Områder med lavbundsjord
- Målsatte vandløb

(Kortet herover viser tre ting: et RØDT vandløb, som ikke opfylder målsætningen i vandplanerne, et BLÅT lag, der viser områder med stor udsivning af kvælstof, og til sidst de BRUNE områder, der viser lavbundsjord).

På de to kort herover ses til venstre, hvilke områder der har særlig gode muligheder for 30 % ny natur i Danmark (DCE & DN). Til højre ses DTU's Ørredkort. Vær opmærksom på områder med fiskerinteresser. I 2027 skal alle pletterne være grønne.

Særlige hensyn

Som lystfiskere har vi naturligvis et særligt hensyn at tage til fiskene.

- Primært de anadrome fisk, der vandrer mellem salt- og ferskvand.
- I de vestvendte jyske vandløb er det laksebestandene, som er pressede.
- Øvrige vandløb, hvor der er opgang af havørreder og sø-ørreder.
- Omkring Sydsjælland, hvor især lavvandede kystnære engområder kan blive vigtige gyde- og opvækstområder for brakvandsgedder og aborrer, bør der være et særligt fokus.

Liste med habitats områder:

Herunder en række habitats områder, som er gode at kende til.

- **Vådområder** – hvor land og vand mødes, f.eks. sumpe, moser og enge.
- **Ferske enge** – lavtliggende områder, der jævnligt oversvømmes, ofte langs åer og søer.
- **Strandenge** – områder nær kyster, hvor saltvand og land mødes. Ifølge Stiig Markager er kvælstoftabet her særligt højt.
- **Brakvandsområder** – områder med en blanding af salt- og ferskvand, typisk i dybe fjorde.
- **Fjordlandskaber** – overgangszoner, hvor havvand møder ferskvand fra åer.
- **Bredzoner** – vegetationsbælter langs søer og vandløb, der fungerer som naturlige filtre for næringsstoffer og sediment.
- **Overdrevsområder** – tørre landskaber tæt på vandløb, såsom skrænter/overdrev i ådale.

Kystvandråd 2025-2027

Som led i *Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug (2021)*, *Akutpakken til forbedring af vandmiljøet (2024)* og *Aftale om et grønt Danmark (2024)* udvides og videreføres kystvandrådsarbejdet i 2025-2027.

I øjeblikket er der fire kystvandråd, men det forventes, at disse råd udvides til i alt 18.

Der er derfor gode muligheder for, at Danmarks Sportsfiskerforbund kan få placeret medlemmer i rådene. *(Mere herom når mere viden tilgår DSF).*

Herunder information om Kystvandrådene:

- *Kystvandrådene, i samarbejde med kommuner, rådgiver om lokale virkemidler og analyser til forbedring af kystvande. De skal identificere udfordringer for målopfyldelse i henhold til EU's Vandrammedirektiv, bidrage til treparters omlægningsplaner og afprøve nye løsninger gennem forsøgsprojekter.*
- *Kommuner kan på anmodning fra lokale interessenter ansøge om at oprette et kystvandråd for et eller flere kystvande – op til 18 kan nedsættes. Ansøgningsrunden løber fra januar til marts 2025*
- *Hvert kystvandråd består af op til 20 medlemmer fra lokalt forankrede interesseorganisationer, der sikrer bred inddragelse af viden og et tværgående samarbejde om natur- og vandmiljøforvaltning.*

Tidslinje for Grøn Trepert

2025 *(det er i dette loop at i arbejder sammen med DN og de øvrige grønne grupper)*

- Kommunerne skal i regi af **Lokale Treparter (VOS'erne)** udarbejde en **omlægningsplan** senest i 2025.
- **Kvælstofindsatsbehovet på hovedvandoplandsniveau** skal bruges som mål i omlægningsplanerne (forventes offentliggjort den 22. december 2024 med ekstern høring af de reviderede vandområdeplaner).
- Omlægningsplanerne er dynamiske og opdateres løbende med ny viden om igangværende og nye projekter.

- Samtidig skal der være **fokus på igangværende og nye arealudtag og projekter.**
- Forventet opstart af **Danmarks Grønne Arealfond** med en ramme på **ca. 43 mia. kroner** til tilskudsordninger og jordopkøb.

2026

- Med vedtagelsen af **EU's naturgenopretningsforordning** vil regeringen fremlægge en **samlet plan for genopretning af dansk natur**, herunder definitioner af **beskyttet og strengt beskyttet natur.**
- **Naturgenopretningsplanen skal revideres i 2032 og 2042.**
- Medio 2026 danner den allerede gennemførte/igangsatte **kvælstofreduktion** grundlag for **markregulering i 2027.**
- **Markreguleringen lempes i takt med, at arealomlægningen opnår den ønskede kvælstofreduktion.**

2027

- **Evaluering af indsatser for:**
 - Udtagning af **kulstofrige lavbundslande**
 - **Privat skovrejsning**
 - Fremdriften mod målet om **20 % beskyttet natur**
- **140.000 ha kulstofrige lavbundslande** skal være igangsat (som minimum skal der være søgt om tilskud til forundersøgelse).
- **Paradigmeskifte i kvælstofindsatsen:**
 - Arealomlægning (ophør af landbrugsjord) bliver hovedmotoren for at opnå målene i **EU's vandrammedirektiv.**
 - **2/3 af de nødvendige omlægninger** for kvælstofindsatsen skal være gennemført.
- Senest i 2027 skal der tages **konkret stilling til beskyttelse af sårbare grundvandsdannende områder** baseret på Miljøstyrelsens drikkevandskortlægning (færdig i 2026).

2028

- Der indføres en **CO₂e-afgift på udledninger fra kulstofrige lavbundslande** på **40 kr./ton** (2022-priser).

2029

- **Genbesøg og opdatering af kvælstofindsatsbehovet** (opdateres herefter hvert 3. år baseret på nye data).

2030

- **140.000 hektar kulstofholdige lavbundslande skal være udtaget.**
- **Alle kvælstofindsatser skal være gennemført.**
- Kommunerne spiller en **central rolle i at sikre målopfyldelsen.**
- **CO₂e-afgift på husdyrproduktion indføres:**
 - **300 kr. pr. ton CO₂e i 2030, stigende til 750 kr. pr. ton CO₂e i 2035.**
 - Med et **bundfradrag på 60 %** svarer dette til effektive afgiftssatser på **120 kr./ton CO₂e i 2030 og 300 kr./ton CO₂e i 2035.**

2032

- **Genbesøg af afgifterne på landbrugets klimagasudledninger.**

2045 (Målet om klimaneutralitet)

- **250.000 hektar ny skov skal være rejst.**

Nyttige links

[Webinar: MARS, sådan bruger du det](#) *(se video ved minuttal 32)*

[Faglig vejledning til screeningsmodul MARS](#)

[Detaljeret info. screeningsmodul MARS](#)

[Biodiversitetskort for Danmark](#)

[Webinar: Opdaterede vandplaner og deres betydning for omlægningsplanerne](#)

[Info om kystvandråd](#)